

Social utblick

Arne Borg

Socialhjälpn – ett ständigt tvisteämne

”Det är alldeles för lätt att få socialhjälp” sa en bekant till mig. ”Det krävs ju ingenting. Och beloppen är för stora. Det är klart att människor inte vill jobba om dom kan få lika mycket pengar i näven, om inte mer, genom att gå till socialbyrån. Nej, dra ner bidragsnivån och kräv en motprestation. Ställ dessutom som villkor att man går till arbetsförmedlingen och tar de jobb som erbjuds. Annars gör man ju folk arbetsskygga”. De här synpunkterna framfördes för fem år sedan och min bekant var välbetald tekniker i databranschen.

Jag mötte honom igen för en tid sedan. Även nu hade han kritiska synpunkter på socialhjälpn. Men nu från en annan utgångspunkt. Han var arbetslös sedan några månader tillbaka. Och inte var han med i någon arbetslöshetskassa eftersom han alltid hållit sig för god för att gå in i en fackförening. Det här att bli arbetslös var en situation som han aldrig föreställt sig att det skulle drabba honom själv.

Nu hade han varit uppe på socialbyrån för att få hjälp och blivit, enligt egen uppfattning, oförskämt bemött. Visst hade han fått ett ”struntbelopp” som hjälp till försörjningen under ett par månader men han hade samtidigt uppmanats att göra sig av med en av familjens två bilar och försöka lösgöra en del bunden förmögenhet. Han måste också hålla kontakt med arbetsförmedlingen, något som han gått med på samtidigt som han förklarat att han som utbildad datatekniker

verkligen inte tänkte ta vilket jobb som helst. Han hade ju alltid varit en god skattebetalare och nu var det samhällets skyldighet att hjälpa honom på ett anständigt sätt.

Det här sättet att reagera på är inte ovanligt. Det är lätt att ha tvärsäkra synpunkter på samhällets sociala skyddsnät när man själv är privilegierad. När man själv blir utsatt förträngs lika lätt de fördomar man haft.

Utan att ta det återgivna exemplet som utgångspunkt finns det emellertid ett visst fog för kritik mot hur socialhjälpn fungerar i vissa kommuner i dessa tider av arbetslöshet och kommunala nedrustningar. Enligt socialtjänstlagen skall varje medborgare garanteras en skälig levnadsstandard. Socialstyrelsen har en klar uppfattning om hur detta skall tolkas. Men många kommuner tummar på begreppet och sänker sina bidragsnivåer långt under vad som kan anses skäligt trots ökade levnadskostnader.

Det har gått så långt att socialminister Bengt Westerberg antytt att det kan bli aktuellt med en lagfäst miniminivå för socialhjälpn. Det finns det säkert fog för. Socialtjänstlagens karaktär av ramlag håller tydligen inte för påfrestningarna i tider av lågkonjunktur.

Planer av det här slaget väcker naturligtvis inte någon entusiasm på kommunalt håll. Samtidigt som kommunalekonomiska utredningens förslag om ”en samlad påse pengar” från staten till kommunerna nu blir verklighet från 1993 och kommunerna därmed också fritt får förfoga över medlen utan öronmärkning för speciella ändamål, så skulle man alltså bli satt under förmyndare när det gäller socialhjälpn. Förslag finns dessutom om en enhetlig nivå för kommunala bostadstilläggen för pensionärer över hela landet. Det kan tyckas ologiskt men är ändå välmotiverat med tanke på hur lätt det är att låta kommunalekonomiska svårigheter gå ut alltför hårt över de som bäst behöver kommunens stöd.